

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 30:

Forespørgsel til statsministeren [om årsagen til, at forsvarsministeren ikke har efterlevet den dagsorden, folketinget har vedtaget den 10. december 1985 om gasammunion ved Bornholm].

Af Hjortnæs (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 15/4 86).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af lovforslag nr. L 79:

Forslag til lov om erstatning for skader ved LSD-behandling.

Af Agerschou (SF) m.fl.

(Fremsat 20/11 85. Første behandling 4/12 85. Betænkning 1/4 86. Anden behandling 4/4 86. Tillægsbetænkning 8/4 86).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Forhandling

Lizzie Lichtenberg (KF):

Som det fremgår af tillægsbetænkningen på blad nr. 752 til lovforslag nr. L 79, støtter et mindretal af regeringspartierne – det konservative folkepartis, venstres og kristeligt folkepartis – og de frie demokraters medlemmer af udvalget indenrigsministerens ændringsforslag.

Endvidere står der i tillægsbetænkningen, at man ved tredjebehandlingen vil redegøre for sin stilling til lovforslaget, og dér vil jeg på nuværende tidspunkt tilkendegive, at de 4

regeringspartiers folketingsgrupper undlader at stemme til lovforslaget som helhed.

Taanquist (S):

Det har været magtpåliggende for ministeren at understrege, at der med vedtagelsen af dette lovforslag ikke på nogen måde er taget stilling til andre erstatningssager på sundhedsområdet. Og det kan vi godt være enige med ministeren i, for denne sag adskiller sig temmelig meget fra andre sager.

Ganske vist har den tidligere indenrigsminister forsøgt at drage sammenligninger med andre behandlingsformer, som siden er forladt, men det holder ikke stik. Ved andre behandlinger har man forud kunnet sige til patienten, at selv om behandlingen lykkedes, kunne der være en række varige ubehageligheder forbundet med den, og så vidt man har kunnet skønne, har sådanne behandlinger været udført forsvarligt. Det er ikke tilfældet med behandling med LSD. Patienterne fik ikke at vide, hvor alvorlige bivirkningerne kunne være, og mange eksperter udtalte allerede dengang, at behandlingerne ikke blev udført forsvarligt.

Disse anklager er alvorlige, men det er ikke dem, som er årsag til, at socialdemokratiet i dag fuldt ud står bag forslaget om erstatninger til LSD-ofre. Nej, det er den næsten samstemmende forklaring fra alle patienterne om, at de føler sig ladt i stikken af lægerne, og at lade patienterne i stikken er et alvorligt misgreb, ikke mindst når det drejer sig om behandlingen af psykiske lidelser. Det er uacceptabelt, at noget menneske lades alene med sin sygdom og stødes ud i det mørke, som alle patienterne har fortalt om.

Folketingets behandling af denne sag er også et budskab til lægerne. Den viser, at der nu er et klart flertal i folketinget for, at patienternes tarv må gå forud for kollegialt sammenhold. Tiden er rundet ud for lægernes selvdømme, og tiden er inde til, at vi tager patienternes klager alvorligt.

Vi havde regnet med, at regeringen ville have brugt udvalgsarbejdet mellem anden og tredje behandling til at fortælle folketinget, at den som den udøvende magt loyalt ville udføre det lovforslag, som et flertal i folketinget vedtog. Det har regeringen ikke villet, og det er baggrunden for, at vi har måttet oprette et særligt nævn uden for regeringen

[Taanquist]

til behandlingen af disse erstatningssager, så vi kan være sikre på, at disse hårdt ramte mennesker endelig får deres ret.

Formanden:

Jeg har, som man har kunnet bemærke, tilladt, at man også beskæftiger sig med lovforslaget som helhed.

Lenger (VS):

Det er naturligt ved afslutningen af denne sag at benytte lejligheden til at fremsætte nogle mere principielle bemærkninger.

LSD-sagen er jo ingenlunde af ny dato, og derfor kan det nok undre en og anden, at den først i 1985 og 1986 har givet anledning til intens presseomtale og til vedtagelse af et lovforslag. Men det har sine grunde. Da fru Alice Faber i sidste folketingssamling tog initiativ til en lovgivning, var hun jo ikke den første, der forsøgte sig. Også andre medlemmer af SF samt hr. Preben Wilhjelms og hr. Bernhard Baunsgaard havde tidligere rejst sagen.

Og også dengang – det er mange år siden – var pressen orienteret, men ingen fandt på at skrive om sagen, måske fordi det var en historie, som det ikke var så let at gå til. Heller ikke på dagbladet Information vakte sagen nogen interesse.

Det var faktisk først, da journalist Alex Frank Larsen med utrolig ihærdighed tog fat på sagen, at der begyndte at ske noget – også politisk. Alex Frank Larsen skrev dels dybdeborende artikler, dels skrev han igen og igen om sagen. Det var ham, der gødede jordbunden for, at det i dag bliver til noget med en lovgivning. Det synes jeg skal siges ved denne lejlighed.

Alex Frank Larsen skriver i sit forord til bogen »De sprængte sind« om, hvordan han kom i gang med sagen, og derfra vil jeg gerne citere. Han skriver bl.a.:

»Dagen efter ringede en læser og spurgte, hvorfor jeg ikke havde udfrittet overlægen om LSD. »Hvad er der med det?« spurgte jeg. Jo, det var også blevet misbrugt i dansk psykiatri, mente manden i telefonen, og der var magtfulde politiske interesser bag tilsløringen af denne sag. Jeg svarede, at det kendte jeg intet til, men hvis han mente sig i stand til at dokumentere sin påstand, ville jeg da se på sagen. Manden lovede at sende

papirer. Han var selv kørt fast, fordi ingen ville tro hans beretning.

Fire måneder senere skrev jeg min første større artikel om LSD. Da havde jeg med stort besvær fundet frem til en række andre tidligere LSD-patienter, der kunne fortælle lignende beretninger som manden i telefonen. Mit ræsonnement havde været, at hvis læserens historie var rigtig, måtte der være mange flere ofre end ham, som myndighederne åbenlyst (og i velmente underhåndsråd til mig) stemplede som kværuleant.«

Så vidt Alex Frank Larsens forord.

Sagen viser, hvor stor magt pressen kan have, hvis journalisterne vel at mærke er vågne. Den viser også, hvor afhængige folketingets medlemmer er af pressen. Det er jo langt fra den eneste gang, en relevant problemstilling først er slået igennem, når pressen har taget den op. Sagen viser også, hvor tilfældigt det er, hvad der får lovgivningsmæssige konsekvenser, og hvad der ikke får det. Det kommer ofte an på, om journalisterne er vågne, eller om de går rundt og halvsover i håbet om at slippe så billigt som muligt til en forsidehistorie.

Jeg har også lyst til at fremhæve den indsats, som Galebevægelsen har ydet i sagen. Det er jo primært Galebevægelsen, som har udført det kæmpestore research-arbejde, der har sat os i stand til at afsløre de søforklaringer, sundhedsstyrelsen har sendt til især den daværende indenrigsminister om, at behandling med LSD, som det blev anvendt i begyndelsen af 1960'erne, var en internationalt anerkendt metode.

Derfor viser sagen også, hvor afhængige folketingsmedlemmer er af det administrative apparat i et utal af sager. Man kan selvfølgelig med åbne øjne vælge at spille rollen som bydreng eller bypige, men selv med det mest kritiske udgangspunkt har vi ofte ikke andre muligheder end at tro på, hvad der bliver sagt. Det hører til sjældenhederne, at politikerne kan støtte sig til så stor en indsats, som Galebevægelsen har udført i denne sag.

Det hører også til sjældenhederne, at pressen kommer så dybt i en sag, som Alex Frank Larsen har gjort.

Sagen må give grund til en dyb skepsis over for mulighederne for at forsvare individets ret mod samfundets overgreb. Det hører til undtagelserne, at folketingets medlemmer har mulighed for at trænge igennem. Det

[Lenger]

hører til undtagelserne, at der opstilles en faglig modvægt mod sundhedsstyrelsen og retslægerådet, hvis rolle i denne sag unægtelig giver grobund for en vis mistro. Det hører til undtagelserne, at pressen fortsætter en sag så længe, at politikerne ikke kan komme uden om den. Det forudsætter nemlig, at pressen bliver ved – også længe efter at sagen har mistet nyhedens, sensationens, oplagets og forretningens interesse.

I citatet fra Alex Frank Larsens bog, som jeg læste op, fortæller han også, at myndighederne åbenlyst og i velmente underhåndsråd stemplede den person, der henvendte sig om LSD-sagen, som kværuleant. Det underer mig ikke, men det illustrerer, at individets ret har det dårligt over for den mur af magt, som den enkelte ofte stilles over for, hvis han vil kæmpe for sin ret, i særdeleshed når muren består af enkeltinstanser, som kun tilsyneladende er indbyrdes uafhængige.

Vi er glade for, at retfærdigheden sker fyldest i denne sag, men i betragtning af, hvor tilfældigt det i virkeligheden var, at det overhovedet blev til noget denne gang, hvor tilfældigt det i virkeligheden var, at sagen blev startet på den måde, som den blev, og hvor tilfældigt det var, at nogle LSD-ofre ikke gav op, kan vi ikke lade være med at tænke på, hvor mange gange overgreb mod det enkelte individ får lov at stå uanfægtet, fordi de tilfældigheder ikke sker, som giver individet ret over for samfundet.

Hvor ofte lykkes det faktisk for myndighederne at få folk, der har lidt overlast, stempellet som kværuleanter, fordi det er besværligt at modbevise det? Det spørgsmål står tilbage efter denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Afstemning

Ændringsforslaget vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Formanden:

Forhandlingen drejer sig derefter om lovforslaget som helhed. Selv om nogle har ud-

talt sig herom, spørger jeg, om flere ønsker ordet.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 60 stemmer (S, SF, RV, VS og FP); 49 (KF, V, CD og KrF) stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af lovforslag nr. L 47:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m.v. (Bortfald af undervisningsministeriets og amtsrådenes godkendelsesbeføjelser, forenkling af klageregler, styrkelse af skolenævn m.v.).

(Fremsat 23/10 85. Første behandling 29/10 85. Betænkning 10/4 1986. Anden behandling 15/4 86. Tillægsbetænkning 16/4 86).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Da jeg ikke tog ordet under andenbehandlingen, vil jeg gerne her under tredje behandling sige en varm tak til de mange partier, som har bøjet sig mod hinanden. Takken skal gå til hr. J. K. Hansen, til hr. Kirkegaard og alle de andre, som har vist vilje til at fastholde en god tradition, nemlig traditionen for, at vi, når det gælder skolens indhold og styrelse, har bredt flertal her i tinget.